



Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan asiantuntijakuuleminen 1.12.2020

Asia: E 139/2020 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n strategia metaanipäästöjen vähentämiseksi

Maa- ja metsätalousministeriö kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi EU:n strategiasta metaanipäästöjen vähentämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on ollut valmistelemassa E- kirjettä EU:n strategiasta metaanipäästöjen vähentämiseksi yhdessä TEM:in ja YM:n kanssa.

Maatalouden ja biokaasun osalta maa- ja metsätalousministeriö haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin

Metaanipäästöt EU:ssa ja Suomessa

EU:n metaanipäästöistä 53 % on peräisin maataloudesta, 26 % jätteistä ja 19 % energiasta. Maatalouden päästöistä 80,7 % on peräisin eläinten ruuansulatuksesta (märehtijät), 17,4 % lannan käsittelystä ja 1,2 % riisiin viljelystä. Maatalouden metaanipäästöt ovat usein peräisin hajanaisista päästölähteistä, jolloin niiden mittaaminen, raportointi ja todentaminen saattaa olla haasteellista. Lisäksi päästöt vaihtelevat huomattavasti EU:n sisällä. Koska maatalouden päästöt ovat pääosin peräisin kotieläintaloudesta, väestön elintavoilla ja ruokavalioiden muutoksilla voi olla huomattavakin vaikutus EU:n metaanipäästöihin.

EU:n maatalouden metaanipäästöt ovat vähentyneet noin 22% vuodesta 1990 pääosin kotieläinten lukumäärän vähentymisen vuoksi. Kuitenkin viimeisimmän viiden vuoden aikana eläinten lukumäärät ovat jälleen lähteneet kasvuun, mikä on johtanut metaanipäästöjen nousuun.

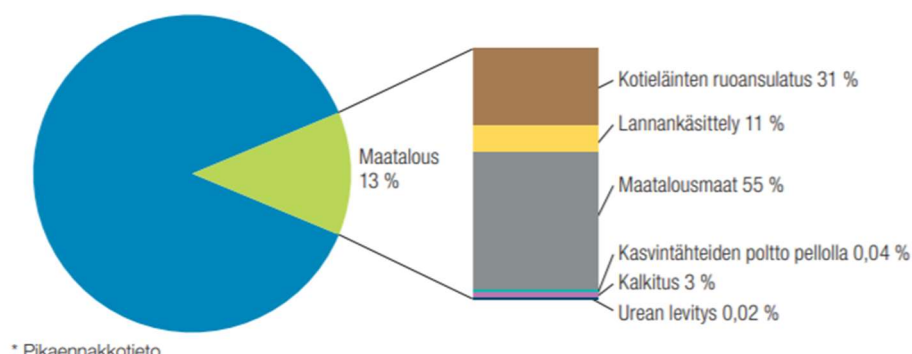
Suomen metaanipäästöt vuonna 2018 olivat 4,5 milj. tn CO₂ (pl. LULUCF). Tästä maatalouden osuus oli 2,53 milj. tn CO₂ (56 %), mistä 2,08 milj. tn CO₂ on peräisin eläinten ruuansulatuksesta ja 0,45 milj. tn CO₂ lannan käsittelystä.

Maataloussektorin päästöt Suomessa olivat vuonna 2019 noin 6,6 miljoonaa tonnia hiilidioksidiekvivalentteina. Sektorin päästöihin luetaan mukaan metaanipäästöt kotieläinten ruoansulatuksesta, lannankäsittelystä ja kasvintähteiden pellolla poltosta, dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä, viljelysmaasta ja kasvintähteiden pellolla poltosta sekä hiilidioksidipäästöt kalkituksesta ja urealannoituksesta.

Maataloussektorin osuus Suomen kokonaispäästöistä oli 13 prosenttia vuonna 2019. Kotieläinten ruoansulatuksen päästöt olivat 31 prosenttia, lannankäsittelyn päästöt 11 prosenttia ja maaperän dityppioksidipäästöt 55 prosenttia maataloussektorin kokonaispäästöistä. Kalkituksen hiilidioksidipäästöjen osuus oli kolme prosenttia sektorin kokonaispäästöistä. Sektorin päästöjen merkittävin vähentyminen ajoittuu 1990-luvun alkupuolelle eläinten lukumäärän ja lannoitteiden käytön vähentymisen vuoksi, minkä jälkeen päästöissä tapahtuneet vuosittaiset muutokset ovat olleet pieniä.

Kotieläinten ruoansulatuksen päästöistä suurin osa on peräisin nautakarjasta (91 prosenttia vuonna 2018), mutta myös hevosten, sikojen, lampaiden, vuohien, turkiseläinten ja porojen päästöt raportoidaan. Lannankäsittelyn päästöt arvioidaan erikseen eri lannankäsittelymuodoille ja eläinryhmille. Lannankäsittelyn päästöihin vaikuttavat käsittelymenetelmän lisäksi myös lannan orgaanisen aineksen osuus ja typpisisältö sekä ilmasto-olot.

Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöjen osuus kokonaispäästöistä vuonna 2019*



* Pikaennakkotieto

Lähde: SUOMEN KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖT 1990–2019 (Tilastokeskus 2020)

Maatalous

Komission strategia-asiakirjassa nostetaan esille, että maatalouden metaanipäästöjen vähentämiseen ja näiden päästöjen täsmälliseen seurantaan, raportointiin ja todentamiseen liittyy väistämättä monimutkaisuutta. On myös hyvä huomata, että päästövähennystoimissa voi olla ristiriitaisuuksia muiden kestävyteen liittyvien tavoitteiden kanssa, joten niitä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti.

Metaanipäästöjä voidaan vähentää parantamalla eläinten ruokintaa, karjanhoitoa, lannan käsittelyä, eläinjalostusta, eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Eläinten ruuansulatukseen liittyviä päästöjä voidaan tehokkaimmin vähentää parantamalla karjojen terveyttä, hedelmällisyyttä ja ruokintaa, ottamalla käyttöön rehujen lisäaineita sekä muuttamalla ruokintateknologioita.

Haluamme nostaa esille, että erityisesti kotieläinten ruuansulatukseen liittyvien toimien osalta on tärkeä huolehtia, että niillä ei aiheuteta haittaa eläinten hyvinvoinnille ja terveydelle eikä niiden luonnollisille aineenvaihduntaprosesseille tai eläimistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuudelle.

Suomessa on ollut ja on menossa korkealaatuista eläinjalostustutkimusta, missä kehitetään muun muassa valintamenetelmiä, joiden avulla voidaan jalostaa taloudellisesti tärkeiltä ominaisuuksiltaan erinomaisia ja hyvinvoivia eläimiä, joiden ympäristökuormitus on mahdollisimman pieni. Kotieläinten ruokinnassa tavoitteena on tasapainoinen ruokinta, mikä edistää kotieläinten hyvinvointia, parantaa kotieläintuotannon taloudellista tulosta ja tehostaa ravintoaineiden hyväksikäyttöä, jolloin myös tuotannon ympäristövaikutukset pienenevät.

Lannan käsittelyn ja ravinteiden kierrätyksen osalta viimeaikaiset hallitukset ovat nostaneet vahvasti esille näiden asioiden kehittämisen. Lannan käsittelyn ja ravinteiden kierrätyksen tehostamisen tutkimukseen, kokeiluihin, neuvontaan ja investointeihin on erilaisia kannustinjärjestelmiä.

Kotieläinten ja lannan metaanipäästöjen osalta olemmekin siis komission viitoittamalla tiellä, jolla pyrimme kohti kestävämpää ruokajärjestelmää.

Strategia-asiakirjassa todetaan myös, että siirtymällä kestävämpiin elintapoihin ja ruokavalioihin voidaan vaikuttaa maatalouden kasvihuonekaasupäästöihin. Tätä siirtymää tukemaan tarvitaan neuvontaa ja informaatio-ohjausta.

Kuluttajiin liittyen ja yleisemminkin olisi tärkeää kertoa kulutuksen ja tuotteiden kokonaisalanjäljestä eikä yksittäisestä kaasusta. Osaoptimointia yhden kaasun kohdalla ei tulisi kovin vahvasti tehdä, vaan olisi katsottava tuotannon koko ilmastovaikutusta ja vielä laajemminkin kokonaiskestävyyttä.

Maatalouden metaanipäästöjen tehokkaammaksi vähentämiseksi komissio esittää seuraavia toimia, joihin MMM suhtautuu myönteisesti.

Komissio:

- tukee vuoden 2021 ensimmäisen puolikkaan aikana asiantuntijaryhmän perustamista analysoidaan elinkaarenaikaisten metaanipäästöjen mittareita. Ryhmä tarkastelee kotieläimiä, lannan käsittelyä, rehujen hallintaa ja ominaisuuksia, uusia tekniikoita ja toimintatapoja sekä mahdollisia muita asiaan liittyviä näkökohtia. Ryhmä pyrkii myös luomaan elinkaarimenetelmän kotieläinten kokonaispäästöjen tarkastelemiseksi.
- laatii vuoden 2021 loppuun mennessä yhteistyössä alan asiantuntijoiden ja jäsenvaltioiden kanssa katsauksen parhaista käytännöistä ja saatavilla olevista teknologioista metaanipäästöjen vähentämiseksi, jotta innovatiivisia vähennyskeinoja otettaisiin laajemmin käyttöön. Tässä fokus on erityisesti ruuansulatukseen liittyvissä päästöissä.
- laatii vuoteen 2022 mennessä digitaalisen mallipohjan ("hiilinnavigaattorin") hiilen seurantaan ja ohjeet yleisistä menetelmistä kasvihuonekaasupäästöjen ja -poistumien laskentaa varten kannustaakseen maatiloja tekemään hiililaselaskelmia.
- edistää vuodesta 2021 lähtien päästövähennysteknologian käyttöönottoa edistämällä hiiltä sitovan viljelyn laajempaa hyödyntämistä jäsenvaltioissa ja niiden yhteisen maatalouspolitiikan suunnitelmissa.
- harkitsee ehdottavansa Horisontti Eurooppa –puiteohjelman 2021–2024 strategiseen suunnitelmaan kohdennettua tutkimusta niistä eri tekijöistä, joiden avulla metaanipäästöjä vähennetään vaikuttavasti, keskittyen teknologiaan ja luontopohjaisiin ratkaisuihin sekä ruokavaliomuuksiin johtaviin tekijöihin.

Biokaasu

Strategia-asiakirjassa nostetaan vahvasti esille biokaasun tuottaminen erilaisista jätteistä ja sivuvirroista. Biokaasun tuotannon todetaan tuovan mahdollisuuden uuteen tulolähteeseen tuottajille ja se luo myös mahdollisuuksia kehitystyöhön ja investointeihin maaseudulla. Yhteistyö tuottajien ja paikallisen yhteiskunnan välillä nähdään ensisijaisen tärkeäksi ja mahdollisuudeksi paikallistalouden parantamiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi. Energian tuotannon lisäksi biokaasuprosessissa syntyy mädätettä, jota voidaan käyttää maanparannusaineena ja jolla voidaan korvata fossiilisia lannoitteita.

Strategiassa nostetaan esille, että elintarvike- tai rehukasveista tuotettava biokaasu voi lisätä metaanipäästöjä. Siksi on olennaisen tärkeää, että biokaasutuotanto perustuu ensisijaisesti jätteisiin ja tähteisiin.

Suomessa on kiinnostusta nurmen käyttämisestä biokaasun tuotannossa. Tämä on mahdollista, kun prosessissa käytetty biomassa ja energiantuotantoprosessi täyttävät uusituvan energian edistämisestä annetussa direktiivissä (REDII) asetetut kestävyys- ja kasvihuonekaasupäästövähennyskriteerit.

Yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) kansallisissa suunnitelmissa tulisi kannustaa kestävien maatalouskäytäntöjen tukemiseen, mädätteen ja ravinteiden kestävään käyttöön, investointeihin tehokkaisiin laitteisiin ja palveluihin, kuten neuvonta, koulutus ja innovaatiot.

Erityisesti kuluvalla hallituskaudella Suomessa panostetaan hyvin voimakkaasti biokaasun tuotannon ja käytön lisäämiseen, joten komission metaanistrategiassa esittämät toimet biokaasun edistämiseksi ovat oikeasuuntaisia ja kannatettavia.

Biokaasun tuotannon ja kulutuksen edistämiseksi komissio:

- tulee tarjoamaan kohdennettua tukea kestävästä raaka-aineista (kuten lanta, orgaaniset jätteet ja tähteet) tuotetun biokaasun markkinoiden syntymisen nopeuttamiseksi. Tällaisia aloitteita ovat muun muassa tuleva kaasumarkkinoiden sääntelykehys sekä uusiutuvia energialähteitä koskevan direktiivin tuleva tarkistaminen.
- tulee ehdottamaan pilottihanketta, jolla tuetaan maaseutualueita ja maatalousyhteisöjä biokaasuhankkeiden toteuttamisessa ja tarvittavan rahoituksen saannissa, jotta ne voivat tuottaa biokaasua maatalousjätteistä.